

Gádoros és Uppony testvértelepülési kapcsolata

Gádoros 2020-ban ünnepeli nagyközséggé avatásának 50. évfordulóját. A szokásos főzőversennyel, koncertekkel, gyermekműsorokkal tarkított falunapi programsorozat helyett azonban a koronavírus-járvány miatt idén szűkített programmal emlékezett a település újrateremtésének évfordulójára. Az esemény tiszteletére az Önkormányzat díszzászlót varratott, emlékkövet emeltetett, bemutatta a *Gádorosi Füzetek* legújabb kötetét és helytörténeti fotókiállítást állított össze. Amint azt a hallgatóság dr. Szilágyi Tibor polgármester úr az emlékkő avatóünnepségén elhangzott beszédéből szeptember 26-án megtudhatta, a jeles alkalomra Gádoros egyik testvértelepülése, Uppony egy nemes gesztussal élt: mészkőtömböt ajánlott fel a helyieknek szülőfalujuk nagyközséggé nyilvánításának 50. évfordulója alkalmából, ezzel is hozzájárulva a testvértelepülési kapcsolatok erősítéséhez. A kőtömbből impozáns emlékkő készült, amit a dr. Hidasi László parkban helyeztek el az Életfa mellett.

Az emlékkő felállításának azonban komoly előzményei voltak. Az általános gyakorlat többnyire az szokott lenni, hogy a magyarországi helységek az országhatáron túl választanak maguknak egy vagy több testvértelepülést. Kivételek persze mindig vannak, s az is előfordul, hogy szerződés nélkül jönnek létre különböző elvek alapján csoportok. (Ilyen pl. a „mindszent” elnevezést magába foglaló települések közössége.) Gádoros esetében is többször tapasztaltuk korábban, hogy a községi rendezvények meghívottjai az „oros” végződésű települések voltak – Kondoros, Ostoros,

Oros, de kis jóindulattal Orosháza is ebbe a csoportba sorolható. Gádoros azonban a hazai települések közül mégsem az „oros”-t magába foglaló helységekből választott magának testvértelepülést, hanem Torjával, Kishegyessel, illetve egy észak-magyarországi településsel,

Upponyal kötött együttműködési megállapodást. Utóbbi községgel már 2006-ban megkezdődött a hivatalos kapcsolatfelvétel, s nem meglepő módon e tekintetben is Pongó Bertalan volt az a láncszem, ami a két települést összehozta.

Pongó Bertalan és Pongó Bertalanné Balogh Mária fiatalkori arcképe

A Pongó házaspár és Uppony

Pongó Bertalan 1951-ben került Gádorosra, majd 1954-ben feleségül vette Balogh Máriát. Hatalmas lendülettel dolgoztak együtt – a különböző szakkörök mellett részt vettek a községtörténeti kutatásokban és a régészeti föltárásokban is. Fiatalok voltak, tele ötletekkel, tervekkel és tenni akarással. Egy ideig minden ment a maga rendjén, ám később a szervezetük már nem bírta a nagy terhelést. Ekkor – orvosi javaslatra – hegyvidékre kellett költözniük. Így történt, hogy 1955-ben Upponyba vezérelte őket a sors, ahol szerencsére mindketten kaptak tanítói állást és szolgálati lakást. Szerettek Upponyban élni, dolgozni, szervezkedni, de 1961-ben családi okok miatt mégis visszatértek Gádorosra.

Az Upponyban eltöltött hat év azonban mély nyomott hagyott bennük és az upponyi emberekben. Ottani tartózkodásuk alatt ugyanis közösségi munkájukkal pezsgő életet vittek a kis község hétköznapijaiba. Pongó Bertalan szervezőkészsége, tenni akarása igencsak

megmozgatta a kis település minden korosztályát. A múlt emlékeinek összegyűjtése, bemutatása mellett a kulturális programokra, a természet megismerésére is törekedtek. Mivel a Pongó házaspár szeretett túrázni és új helyekre eljutni, szenvedélyükbe bevonták az upponyi lakosokat is. Rendszeresen szerveztek kirándulásokat, városnéző programokat. Ennek köszönhetően a község lakói mind jobban megismerkedtek környezetükkel és Magyarország szépségeivel.

Pongó Bertalan ötleteinek megvalósításában nagy segítséget kapott feleségétől. Marika néni délelőtt, mint tanítónő a gyermekekkel foglalkozott, délutánonként pedig a közösségi életben vett részt. Maga köré gyűjtötte a kézimunka iránt érdeklődő upponyi asszonyokat és közösen hímeztek.

Upponyiak és a Pongó házaspár (1958)

Ennyi év távlatából már nehezen lehet kideríteni, hogy ehhez kapcsolódóan vagy ettől függetlenül született meg az ötlet a házaspár fejében, hogy legyen egy helytörténeti kiállítás a településen. (Pongó Bertalan korábban is szervezett már községtörténeti kiállítást: többek között neki köszönhető például Gádoroson az első helytörténeti tárlat, amit még 1955-ben láthatott a helyi közösség az akkori könyvtár és kultúrterem épületében.) Uppony község apraja és nagya lelkesedéssel fogadta a kezdeményezést. Olyannyira, hogy nem sokkal később elő is kerültek a padlásokról, fészerekből a rég elfeledett használati tárgyak, melynek

következtében 1960-ban megnyithatta kapuit az az upponyi helytörténeti kiállítás, amit még napjainkban is sokan emlegetnek.

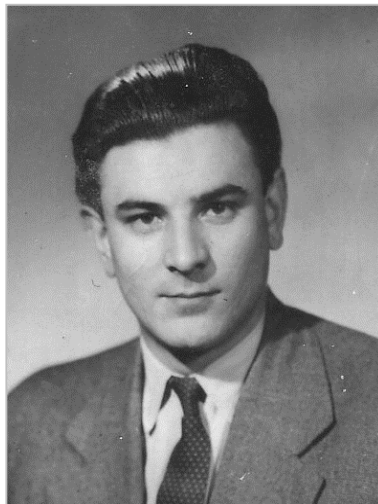

Helytörténeti kiállítás Upponyban (1960)

A kiállítást követő évben azonban a Pongó házaspár elhagyta Upponyt. Távozásukkal nagy úrt hagytak maguk mögött Sok év eltelt, de a Berti bácsi és Marika néni emléke megmaradt. A község lakói 2005-ben egy osztálytalálkozó szervezése kapcsán értesültek arról, hogy tisztelt tanítójuk Berti bácsi egyedül él Gádoroson és szeretett felesége 2003-ban elhalálozott. Ettől kezdve fölgyorsultak az események és a levelezések.

Kriston Béla

Kriston Károly

*özv. Kriston Sándorné
és ballagó fia*

A magány miatt Berti bácsi még többet gondolt Upponyra és az ott eltöltött boldog évekre. Ezek emlékét örökre megőrizte. A hozzá közel állóknak is szívesen mesélt az upponyi gyönyörű tájról, az ott lakó kedves emberekről – kiemelten a Kriston családról.

Bekötő út, amely Upponyba vezet (1955)

Tóth László – aki maga is részese volt a testvértelepülési szerződés megkötésének és Pongó Bertalantól többször szintén hallotta ezeket a memoárokat – a következőképpen emlékszik személyes upponyi látogatásaira:

„Pongó Bertalannak és a gádorosi iskolának köszönhetően 1963-ban – úttörő koromban – nekem is volt alkalmam Királd és Uppony környékének szépségéről meggyőződni. Akkor sok alföldi társammal együtt először kerültünk testközelbe a hegyekkel és patakokkal. A sátortáborunk éjszakai őrzésekor számtalan olyan hangot hallottunk, amelyet előtte sohasem. Az emlékek egy életre megmaradtak.

Őszintén meg kell mondani, hogy Pongó Bertalan nélkül hazánk e varázslatos tája kimaradt volna az életemből. Külön öröm volt számomra, hogy 2006-ban részese voltam Uppony és Gádoros testvértelepülési szerződés megkötésének, akkor megfogadtam, hogy sok év után ismét ellátogatok Upponyba és környékére, hogy a gyermekkori emlékek ne halványodjanak tovább. Erre 2011. augusztus 12-én került sor. Egy pénteki nap délutánja volt. Előre senkivel sem egyeztettem. Első utam a polgármesteri hivatalba vezetett. Legnagyobb örömömrre a polgármester urat bent találtam. Nem akartam terhére lenni, de kértem, hogy néhány szóban ismertesse községe történetét és a látnivalókat. Érdeklődésem Pongó Bertalan volt iskolájára és lakására is kiterjedt. Ekkor minden munkáját megszakítva úgy döntött, hogy személyesen kísér el a régi iskolához és lakáshoz. Így most két fénykép erejéig a kedves olvasónak is meg tudom mutatni, hogy amikor nem Gádoroson élt a Pongó házaspár, hol tanítottak és hol laktak.” (Ld. TÓTH LÁSZLÓ: *Gádoros testvértelepülései – Torja és Uppony*. In. GÁDOROSI FÜZETEK 14. *Gádoros történetéhez*. Gádoros Nagyközség Önkormányzata. Gádoros. 2012. 99-100.)

Upponyba az utóbbi évtizedekben sok gádorosi eljutott már, ám elsők között azok a diákok voltak, akik 1962 és 1963 nyarán személyesen is megismerkedhettek az Upponyi-hegységgel.

Királd-Tilalmas (1962)

A gádorosi diákok Királdon az Uppony környéki erdőben

*Az upponyi volt iskola és Balogh Béla
polgármester*

A régi iskola a volt szolgálati lakással

Uppony községről

Uppony a Bükk északi részén az Upponyi-hegység ölelésében jött létre. A települést először az 1332–1335. évi pápai tizedjegyzék említi, de ekkor birtokosát még nem ismerjük. Feltehetően már 1382-előtt a ciszterci rend bélháromkúti apátságának birtoka lett, s annak Mercse székhelyű birtokegységéhez tartozott. Később is egyházi birtok volt, egészen a 16. század elejéig. Vasútállomással nem rendelkezik, csak közúton érhető el. Északról Ózd-Borsodbóta érintésével lehet a községbe eljutni 15 kilométer autózással. Dél felől Szilvásváradról Csermelyen és Sátán át, szintén Borsodbótán letérve juthatunk el Upponyba. (Ez a távolság 24 kilométer.) A településen keresztül vezet az országos kéktúra útvonal is. Uppony zsákfalu. Lakossága alig haladja meg a 400 főt. Gádorostól a település 278 kilométerre található.

A síksághoz szokott szemnek már az Upponyi-hegység látványa is lélegzetelállító. Nem csoda, hogy sokan keresik fel e természeti szépségekkel megáldott települést. A csodás bércek, a természet alkotásai, a vadregényes tájak, a suttogó erdők önmagukért beszélnek. Kevesen tudják, hogy Feszty Árpád és művésztársai itt festették *A magyarok bejövetele* című Ópusztaszeren látható világhírű körkép egy részletét.

Az Upponyi-hegység látképe

Upponyban és környékén a hangulatos Csernely patakocska csobogva viszi a vizet a Lázbérci víztározóba. A patakparton végig sétálva és az Upponyi szikla-szoroson áthaladva élményekben és látnivalókban gazdag út vezet Dédestapolcsányba.

A Csernely patak és a Lázbérci víztározó részlete

Uppony központjától szép séta tehető a Fekete-hegy nyúlványához a várhegyhez, amelyen egykoron Dedevár állott. Napjainkra a várrom keveset beszél a múlttól. A mindössze 60 négyzetméter inkább őrtoronyra enged következtetni, mint egy erődítményre. Innen nem messze található a „Földvár”. Az upponyi emberek egy része az őseiktől hallott elbeszélések alapján úgy tudja, hogy Dedevár és a Földvár között alagút volt, sajnos ennek nyomai az ásatások során sem kerültek elő.

A Dedevár és a „Földvár” távlati képe napjainkban

A Lázbérci víztározó a hegyek között

Csodás panoráma tárul azok elé, akik az Eszkála hegy tetejére följutnak. A hegy tetején áll Herkó Páter keresztje. A népi monda szerint a páter itt állította meg a kálvinistákat és ennek emlékére 1802-ben emelték a keresztet. A valóság azonban – mint oly sokszor lenni szokott – nem ennyire legendás.

Herkó Páter keresztjénél a Pongó házaspár és Pintér Eszter

Herkó Páter keresztjénél a Pongó házaspár

Tóth László az Egri Főegyházmegyei Levéltárban ugyanis rábukkant azokra az iratokra, melyek rámutatnak a kereszt felállításának valódi okára. E levelek tartalmát a *Gádorosi Füzetek* 12. kötetében megjelent írása alapján a következő oldalon közöljük:

Főtisztelendő Egyházmegyei Hivatal!

Az upponyi határban lévő „Eszkála„ sziklacsúcon fölállított „ Herkópáter „ nevű fakeresztet az elmúlt év folyamán vihar tette tönkre.

Az egri papnevelő intézet Kormányzójának jószívúságából meg az upponyi hívek segítségével mellett a Kereszt teljesen újonnan rendbe hozva a fölszentelésre vár.

*E fölszentelésre a legmélyebb alázattal fölhatalmazást kérek.
Magamat kegyes jóindulatába ajánlva vagyok.*

Bánhorvát 1910. Június 30.-án.

legkisebb szolgálja

*Limmer János
lelkész*

Főtisztelendő Egyházmegyei Hivatal!

Uppony község határában egy magas sziklacsúcon néhány évtized előtt egy fakeresztet állított a keresztény buzgóság, mely az idő viszontagságai folytán egészen elpusztítván, helyén 3 év óta egy új 8 méter magas fakereszt áll, amely kereszt mintegy hivatva nem hirdetni, hogy ezen csúcon túl már a kereszt tisztelői, a felfeszített názárethi Jézus követői laknak, míg másrésről határát is jelenti ama századok előtti mozgalmaknak, melyek a hegyen innen törzslakók igaz vallását Kálvin merész és kárhozatos eretnekségére változtatták.

E sziklacsúcon lévő keresztnek az elődök „Herkó Páter” kereszt elnevezését is adták, mintha ezen buzgó szerzetes fáradozásának lenne Isten kegyelme után köszönhető, hogy e sziklacsúcon túl lakó népek megmaradtak őseik üdvözítő vallásában.

Ámde ezen kereszt, mely Krisztus halálán s az abból fakadt üdvösségünkön kívül ily szép történelmi emlékeket is van hivatva az utókor előtt hirdetni, mindeddig egyházilag nem volt megáldva, mert hiányzott az alap, mely e kereszt örökös időkre szóló létezését biztosítaná.

Most azonban egy névtelen adakozó, hogy állandósítsa e kereszt említett magasztos hivatását, vallástörténelmi jelentőségét, s hogy a kereszt vallásának 900 éves magyarországi fennállásának emlékére még ezen kettős jubileumi szent évben felszenteltessék, fenntartási alapul 30 azaz harminc koronát tett le. Mely 30 koronát ma postautalványon a főtisztelendő Egyházmegyei Hivatalhoz azon alázatos kérelemmel küldöttem el, hogy ezen összeget „Upponyi HerkóPáter”-féle fakereszt címén tőkésíteni szíveskedjék, engem pedig ezen fakereszt ünnepélyes megáldására felhatalmazni méltóztassék.

Ki egyébiránt magamat a főtisztelendő Egyházmegyei Hivatal szíves jó indulatába ajánlva vagyok

BánHorváthon 1900. szeptember hó 1 jén

A főtisztelendő Egyházmegyei Hivatalnak

alázatos szolgálja

*Nándorfy János
Bánhorváti rk. lelkész*

A testvértelepülési együttműködés kezdete

Pongó Bertalan 2005-től Gádoros vezetőinek is egyre többet beszélt Upponyról és kezdeményezte, hogy Gádoros Nagyközség Önkormányzata és Uppony Község Önkormányzata lépjen testvértelepülési kapcsolatba. Felvetését a gádorosi Képviselő-testület elfogadta és dr. Prozlik László polgármestert, valamint Pongó Bertalant bízta meg a kapcsolat fölvetésével.

FALUNAP 2006
Program

Szeptember 22. (péntek), Dr. Hidasai kert:

16° óra: Falunapi ünnepség
Zászlófelvonás, ünnepélyes megnyitó
Újszülöttek köszöntése
Virágos, rendezett porta díjak átadása
Közösségyarapító munkáért díjak átadása

18° óra: Ünnepi hangverseny
a katolikus templomban
Gádorosi Pedagógus Énekkar
Orosházi Madrigál Kórus

19° órától 1° óráig: Presszó mellett parkolóban
UTCABÁL

Közben:
20° órától 21° óráig: FIRST együttes élő koncertje

22° óra: HESTA együttes műsora

Szeptember 23. (szombat):

7° óra: Zenés ébresztő és Iovás felvonulás

9° óra: Általános iskola udvara
Birkózó bemutató
Eres emberek vetélkedője
Gördeszka bemutató

10° óra: **Ünnepélyes Képviselő-testületi ülés**
Gádoros-Torja testvér-települési kapcsolat
megerősítése
Gádoros-Uppony testvér-települési kapcsolat
felvétele

10° óra: TÁTIKA az udvari nagyszínpadon

11° óra: „Barangolás Törpországban”
vidám, zenés gyermekműsor

11° óra: Gádorosi Füzetek VII. kötetének lemutatása

11° óra: Móri Középkori Hagományörző Társaság
fűszár- és haditorna bemutatója (középkori
fegyverkálitás)

12° óra: EBÉD
Lő ebédhez szól a nótá 12° órától 14° óráig:
Kikindai betyárok előzene
„Seprik a pápai utcát”
Purkás Rozsika és Simon Ferenc
magyar női énekesek előadása
Ebéd: bagulyrés 4000 adagos óriás bográcsban
Palacsintásütés (2000 adag) a Guinness rekordter
részvételével
Begrákos-Iszós verseny

14° óra: Rózsa Magdolna
a Megasztár 3. győztesének koncertje

15° óra: Móri Középkori Hagományörző Társaság
fűszár- és haditorna bemutatója
Dívatbemutató az orosházi S. Oliver izlet
szervezésében, gádorosi manóknak részvételével

16° óra: Sólmos Tóni vídám, zenés műsora

17° óra: „Street fighter” és motor show a Kosuth utcán

19° óra: Falunapi bál
2000 óra: Vacsora
Zene: Kikindai betyárok

22° óra: TŰZMÁTÉK

A gádorosi Falunap programja 2006-ban

Nem sokkal később, 2006 tavaszán került sor az első hivatalos upponyi útra. Berti bácsi egészségi állapota ekkor már nem volt a régi, mégis nekivágott az útnak. A tárgyalásokat kedvezően fogadták az upponyiak. Megtiszteltetésnek vették volt pedagógusuk visszatérését, valamint Gádoros Nagyközség javaslatát. Ennek köszönhetően előzetes megállapodás, majd röviddel ezután egy módosított megállapodás született az együttműködési szerződésre (ld. lentebb).

Figyelembe véve, hogy az együttműködés megkötését az upponyi és a gádorosi képviselő-testületnek is meg kellett vitatni és el kellett fogadni, a felek abban állapodtak meg, hogy szeptemberben térnek vissza a szerződés tényleges megkötésére.

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

Gádos Nagyközség Önkormányzata és Uppony Község Önkormányzata kinyilvánítja, hogy a két település közötti együttműködés szorosabbra fűzése érdekében a testvértelepülési kapcsolatot az alábbiak szerint határozzák meg.

Az együttműködés főbb területei az alábbiak:

- 1./ A testvértelepülések kölcsönösen törekednek arra, hogy a két település lakossága megismerje egymás életét. Ennek érdekében elősegítik és támogatják
 - a közös kultúra és hagyományok jobb megismerését,
 - a két település polgárainak közvetlen kapcsolatát.
- 2./ Kölcsönösen közreműködnek a két település intézményei és gazdálkodó szervezetei közötti közvetlen kapcsolatok felvételében; ennek érdekében:
 - felderítik a településen tevékenykedő intézmények, gazdálkodó szervezetek és vállalkozók együttműködési területeit,
 - sajátos eszközeikkel támogatják a fenti kapcsolatok kialakulását és működését.
- 3./ A települések vezető testületi működési tapasztalataikat egymással megismertetik.
- 4./ Megkülönböztetett figyelmet fordítanak és lehetőségeik szerint támogatják a oktatási, közművelődési, kulturális és művészeti szervezetek, önálló csoportok együttműködését.
- 5./ A két község kezdeményezi oktatási intézményei tanulónak nyári cserélátogatását, táborozását.
- 6./ A két település kölcsönösen támogatja társadalmi, politikai és vallási szervezeteik együttműködését.

Az együttműködési megállapodás megvalósítását a két település vezető testületei évente egy alkalommal áttekintik, a tapasztalatokat értékelik, javaslatot tesznek az esetleges módosításokra.

Ezt a közös szándékot kifejező megállapodást Gádos Nagyközség nevében Dr. Prozlik László polgármester, Uppony Község nevében Kriston Károly polgármester írja alá.

Gádos, 2006.....

Uppony, 2006.....

Dr. Prozlik László
polgármester

Kriston Károly
polgármester

Az együttműködési megállapodás első tervezete

KITÖLT:

TELEFONSZÁM:

Aug. 01 2006 de. 09:27 0,2

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

Gádoros Nagyközség Önkormányzata és Uppony Község Önkormányzata leányintézménye, hogy a két település közötti együttműködés szorosabbra fűzése érdekében a testvértelepülési kapcsolatot az alábbiak szerint határozzák meg.

Az együttműködés főbb területei az alábbiak:

1./ A testvértelepülések kölcsönösen törekednek arra, hogy a két település lakossága megismerje egymás életét. Ennek érdekében elősegítik és támogatják

- a közös kultúra és hagyományok jobb megismerését,
- a két település polgárainak közvetlen kapcsolatát.

2./ Kölcsönösen közreműködnek a két település intézményei és gazdasági szervezetei közötti ~~közvetlen~~ kapcsolatok felvételében, ennek érdekében:

- felderítik a településen tevékenykedő intézmények, gazdasági szervezetek és vállalkozók együttműködési területeit,
- sajátos eszközökkel támogatják a fenti kapcsolatok kialakulását és működését.

3./ A települések vezető testületei működési tapasztalataikat egymással megismertetik.

4./ Megkülönböztetett figyelmet fordítanak és lehetőségeik szerint támogatják a oktatási, képzési, kulturális és művészeti szervezetek, állami szervezetek együttműködését.

5./ A két község közdeményozó ~~szervezet~~ ^{testületének} ~~intézményei~~ ^{szervezeteinek} nyári esztendőszüneti, táborozását.

6./ A két település kölcsönösen támogatja társadalmi, politikai és vallási szervezeteik együttműködését.

Az együttműködési megállapodás megvalósítását a két település vezető testületei évente egy alkalommal áttekintik, a tapasztalatokat értékelik, javaslatot tesznek az esetleges módosításokra.

Ezt a közös szándékot kifejező megállapodást Gádoros Nagyközség nevében Dr. Prozlík László polgármester, Uppony Község nevében Kriston Károly polgármester írja alá.

Gádoros, 2006.....

Uppony, 2006.....

Dr. Prozlík László
polgármester

Kriston Károly
polgármester

Az együttműködési megállapodás módosító javaslatának másolata

SZERZŐDÉS

Gáduros és Úppony önkormányzati helyhatósága ezennel tudatja, hogy közös elhatározásuk eredményeként korábban létrejött korlátlan időre a két település közötti testvércapcsolat

Ezen elhatározás azon a meggyőződésen alapult, hogy a két közösség lakói és intézményei közötti együttműködés, a kapcsolatok támogatása, szorgalmazása áthidalva az országos, vallási, társadalmi, szociális és kulturális határokat, hozzá fog járulni ahhoz, hogy megvalósuljon egy jogilag igazságos és demokratikus nemzetközi társadalmi együttélés, amelyben

- elismerik és tisztelik az alapvető emberi jogokat,
- ennek következtében az erőszak, kényszer és megfélemlítés ismeretlen tényezővé válik,
- biztosítják minden ember számára az elfogadható életfenntartás szintjét,
- az ember és természetes környezete közötti zavartalan kiegyensúlyozottságot.

Együttműködésünk és kapcsolatunk legfontosabb kiindulópontjait a következőkben foglaltuk össze:

1. Települési önkormányzat

- ismeret- és tapasztalatsere helyi igazgatás, szervezés, tervezés, irányítás és tájékoztatás terén;
- egyaránt az állampolgárok felvilágosítása terén, továbbá érdekeltségük a helyhatósági szervek munkájában;
- a település célszerű tevékenységét biztosító önkormányzati szervek/szervezetek és intézmények együttműködésének szorgalmazása, támogatása;
- közös kezdeményezések, továbbá támogatás nemzetközi kapcsolatok és szubvenciók létrehozásához;
- ismeret- és tapasztalatsere, szükség esetén egymás célszerű támogatása a helyhatóságok felelősségkörébe tartozó munkálatok végrehajtása terén, nevezetesen a környezetvédelem, közszolgáltatások (pl. szennyvízcsatorna, hulladékfeldolgozás), közhasználati ellátások, felszerelések, stb.;
- A két közösség együttműködésének fejlesztése, arra gondolva, hogy a jövőben az így keletkezett kapcsolatból feldolgozandó témákon együttesen munkálkodhatunk.

2. Gazdaság és gazdasági fejlődése

- a településen működő intézmények, cégek, vállalkozások és azok szervezésének megismerése;
- együttműködés és támogatás ösztönzése a két közösség cégei, vállalkozásai között;
- előnyös lehetőségek felkutatása vállalkozók és befektetők részére;
- azok együttműködésének és irányításának a támogatása, akiknek legtöbbje most végezte el egyetemi vagy főiskolai tanulmányait, és céljuk valamilyen vállalkozás beindítása, szervezése.

Az együttműködési szerződés tisztázott szövegének első oldala

3. Oktatás, kutatómunka, tudomány

- hozzájárulás a további együttműködéshez – amennyiben az a helyhatósági szervek feladatkörébe tartozik -, a gádorosi és az upponyi oktatási intézmények között;
- kapcsolatok szorgalmazása mindkét közösség egyéb szervezetei között;
- egymás iskolarendszerének és módszertanainak tanulmányozása.

4. Kultúra, művészet

- eszerekciók támogatása, szorgalmazása kulturális rendezvények útján, a művészet és a kultúra terén, rendezvények, kiállítások, találkozások mindkét közösségből mind szakképzott, hivatásos művészekkel, mind műkedvelőkkel;

5. Kapcsolat a polgárok és polgárok szervezetel között

- a polgárok és különböző polgári szervezetek közötti együttműködés elősegítése és támogatás. Ezek lehetnek társadalmi, felekezeti, világnézeti, politikai szervezetek, de működhetnek a kultúra és sport terén is;
- tapasztalatcsere egyesületek és egyéb privát kezdeményezések között;
- „mezőgazdasági turizmus” szorgalmazása, támogatása;
- különös támogatás, kapcsolatok és eszerekciók létrehozása a fiatalok körében, iskolás és ifjúsági- vagy diákszervezetek útján.

A testvérkapcsolat tartalmi kiértékelése évenként történik.

Gádoros, 2006.....

Dr. Prozlik László
Gádoros polgármestere

Kriston Károly
Uppony polgármestere

Az együttműködési szerződés tisztázott szövegének második oldala

A hivatalos szerződés megkötése 2006. szeptember 23-án az ünnepi képviselő-testületi ülésen meg is történt, amit a 90/2006.(VII.10.) KT. számú határozat Uppony és Torja önkormányzattal megkötendő testvér-települési szerződés tervezetéről és a 94/2006. (VII.) 31. KT. számú határozat a szerződéstervezet pontosításáról megnevezésű okiratok, valamint a képviselő-testületi ülésekről készült jegyzőkönyvek, illetve az alábbi fotók is igazolnak.

TESTVÉRTELEPÜLÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSI

MEGÁLLAPODÁS

Gádoros és Uppony települések között

Gádoros Nagyközség Önkormányzata és Uppony Község Önkormányzata kihívánítja, hogy a két település közötti együttműködés szorosabbra fűzése érdekében a testvértelepülési kapcsolatot az alábbiak szerint határozzák meg.

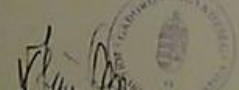
Az együttműködés főbb területei az alábbiak:

- 1.) A Magyar Köztársaság területén lévő Gádoros és Uppony lakosai igyekeznek a két település közötti baráti, emberi kapcsolatokat elmélyíteni és kiszélesíteni, valamint az önkormányzatok és önkormányzati intézmények közötti tapasztalatsere alapján mindkét település kölcsönös érdekei figyelembe vételével elősegíteni az együttműködés által azok fejlődését és boldogulását.
- 2.) A testvértelepülések kölcsönösen törekednek arra, hogy a két település lakossága megismerje egymás életét. Ennek érdekében elősegítik és támogatják
 - a közös kultúra és hagyományok jobb megismerését,
 - a két település polgárainak közvetlen kapcsolatát.
- 3.) Kölcsönösen közreműködnek a két település intézményei és gazdálkodó szervezetei közötti közvetlen kapcsolatok felvételében; ennek érdekében:
 - felderítik a településen tevékenykedő intézmények, gazdálkodó szervezetek és vállalkozók együttműködési területeit,
 - sajátos eszközeikkel támogatják a fenti kapcsolatok kialakulását és működését.
- 4.) A települések vezető testületei működési tapasztalataikat egymással megismertetik.
- 5.) Megkülönböztetett figyelmet fordítanak és lehetőségeik szerint támogatják az oktatási, közművelődési, kulturális és művészeti szervezetek, önálló csoportok együttműködését.
- 6.) A két község kezdeményezi az oktatási intézményei tanulóinak nyári cserelátogatását, táborozását.
- 7.) A két település kölcsönösen támogatja társadalmi, politikai és vallási szervezeteik együttműködését.

Az együttműködési megállapodás megvalósítását a két település vezető testületei évente egy alkalommal áttekintik, a tapasztalatokat értékelik, javaslatot tesznek az esetleges módosításokra.

Ezt a közös szándékot kifejező megállapodást Gádoros Nagyközség nevében Dr. Prozlik László polgármester, Uppony Község nevében Kriston Károly polgármester írja alá.

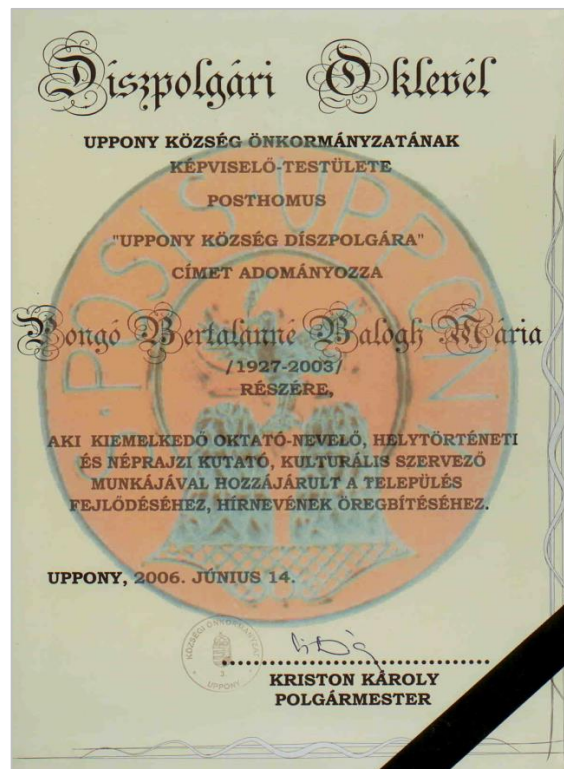
Gádoros, 2006. szeptember 23.

Dr. Prozlik László
Gádoros polgármestere

Kriston Károly
Uppony polgármestere

Testvértelepülési megállapodás Gádoros és Uppony között (2006. szeptember 23.)

Mindamellet Balogh Béla polgármester nem jött üres kézzel az eseményre: magával hozta a két község közti testvértelepülési együttműködési szerződést, valamint ismertette az upponyi képviselő-testület két határozatát. Az egyik azt tartalmazta, hogy Pongó Bertalant Uppony községben kifejtett lelkiismeretes nevelő és kulturális munkájának elismeréséül Uppony díszpolgári címével tüntetik ki, a másik – ugyanezen tevékenységért – Pongó Bertalanné posztumusz díszpolgári címének odaítéléséről szólt.

Pongó Bertalan és felesége részére adományozott díszpolgári oklevelek (2006. június 14.)

Az együttműködési megállapodástól napjainkig

Az együttműködési megállapodási szerződés létrejötte utáni évben, 2007 márciusában az V. Gádorosi Nemzetközi Disznótoros Fesztiválra érkező upponyi csoport felkereste a legyengült egészségi állapotban lévő Pongó Bertalant. Ekkor még nem tudták, hogy utoljára látják szeretett tanítójukat, községük díszpolgárát. 2007. június 2-án Berti bácsi meghalt. A megemlékezés, a kegyelet virágait Uppony képviselői is elhelyezték a nagyszénási családi síron.

Pongó Bertalan és felesége sírja a nagyszénási temetőben (2007)

A 2008-as Falunapon került megnyitásra a Pongó házaspár emlékére berendezett emlékszoba az Iskola u. 19. szám alatti általános iskola (korábban: „Pártház”, ma: Nagyközségi Könyvtár) épületében. A szoba úgy került kialakításra, hogy hűen tükrözze Marika néni és Berti bácsi széles érdeklődési körét, amelyben többek között az irodalom, történelem, helytörténet, népművészet, zene, hon- és világ ismeret is helyet kapott.

Igyekszik azonban a tárlat megővni az őket jellemző zárkózottságot és egyszerűséget is. Éppen ezért a sok-sok összegyűjtött személyes emlék egy kis szeletkáját is megtekinthetik az érdeklődők. Elhelyezésre került néhány fényképalbum is, ami az upponyi küldöttség gyermekkori emlékeit eleveníti fel, név szerint sorolva a fotókon szereplőket. Ugyanígy, a családi album a közeli rokonságnak szerzett értékes pillanatok. Az egykori gádorosi diákok pedig a táborozások már elfelejtett mozzanatait élhetik újra az albumokat lapozgatva.

A Pongó-emlékszoba Marika néni és Berti bácsi pedagógiai és helytörténeti munkássága előtti tisztelgés jelképeként, emlékük megőrzése részeként jött létre és bárki számára megtekinthető a Nagyközségi Könyvtár nyitvatartási idejében.

2008-ban az emlékszoba hivatalos átadásán Uppony képviselőjében többen is megjelentek. Dr. Bárány Ferenc professzor úr ünnepi beszédében Pongó Bertalanék életútjának ismertetéskor kiemelten beszélt az Upponyban eltöltött évekről, amit upponyi barátaink jóleső érzéssel nyugtáztak.

A Pongó- emlékszoba részlete 2008-ban

Az együttműködési megállapodás létrejötte után már több mint 14 év telt el, de a kölcsönös látogatások továbbra is folytatódnak. Az upponyi delegáció lehetőség szerint minden évben egyszer-kétszer eljut Gádorosra – jelen voltak például 2008-ban és 2009-ben a Nemzetközi Disznótoros Fesztiválon, de rendszeres vendégei a szeptemberi falunapi ünnepeknek is.

A VI. és VII. Nemzetközi Disznótoros Fesztiválon résztvevő upponyiak (2008 és 2009)

A gádorosiak upponyi látogatása is lassan hagyományossá vált. Upponyban minden év augusztus 20-án tartják a Falunapot, s Gádoros képvisellete 2007 óta rendszeres résztvevője a falunapi rendezvényeknek. Ezen a napon ünnepi szentmise, kenyérvetés és kulturális szórakozások kavalkádja várja az érdeklődőket.

A 2010. augusztus 20-i falunapon Gádoros – mint testvértelepülés – mellett először jelent meg Upponyban Ostoros és Pusztaföldvár községek képvisellete. A kapcsolatok ápolása mellett egymás hagyományainak megismerését is jól szolgálta a falunapi rendezvény.

A gádorosiak sátra Upponyban 2011-ben

2011-ben a Falunapon Gádoros lehetőséget kapott a helyi lakosság előtti bemutatkozásra is. Dr. Prozlik László polgármester erre az alkalomra magával hozott egy Gádoros építményeiről összeállított fotókiállítást és a helyi jellegzetes népi hímzéseket. A főzőversenyen is önálló

csapatot indított Gádoros, melyen bemutatták, hogy az Alföld – és ezen belül a gádorosiak – milyen gasztronómiai ismeretekkel és kulináris tradíciókkal rendelkeznek. Nagy sikere volt az általuk készített babgulyásnak, a köröm- és marhapörköltnek, de kedvező véleménnyel voltak az upponyiak a szilvalekváros

barátfüléről és a hájas kifliről is, a frissen sültött fánkot pedig egyszerűen fenségesnek találták. Gádoros polgármestere a rendezvényen külön hangsúlyozta, hogy a delegációk eddig is látogatták egymás rendezvényeit, de most jutottak el odáig, hogy a környéket is kezdik megismerni. A jövőben iskolai csoportok csereüdültetésén is gondolkodnak, hisz egy ilyen kapcsolatnak akkor van igazán értelme, ha ki tudják azt szélesíteni.

A 2019. szeptember 27-i falunapi ünnepségen Torja és Kishegyes mellett Uppony község delegációi is tiszteletüket tették. Maronka Lajos polgármester őket, a hazalátogató elszármazottakat, az idegenben dolgozókat, a Gádorosra érkezőket, valamint a falubelieket is köszöntötte.

2020. szeptember 5-én a Gádorosi Képviselő-testület Upponyba tett látogatása alkalmával dr. Szilágyi Tibor polgármester úr megemlégtette Uppony polgármesterének, Balogh Béla úrnak, hogy a Békés Megyei Tanács 1963. december 23-i ülésén az 1016/1969 számú határozata alapján Gádoros községet 1970. január 1-től nyilvánította nagyközséggé. (A döntést Szekeres János bizottsági elnök 1970. január 7-én jelentette be a helyi Végrehajtó Bizottság soron következő ülésén.) Az évforduló alkalmából az Önkormányzat díszzászlót varrat, helytörténeti fotókiállítást állít össze és egy emlékkő emeltetését is tervezi. Az ünnep tiszteletére Uppony Község Önkormányzata egy mézskösziklát ajánlott fel Gádoros Nagyközség Önkormányzatának a testvértelepülési kapcsolat erősítésének jegyében.

A nagylelkű felajánlásnak köszönhetően felgyorsultak az események. A polgármester úr és delegációja szeptemberben elutazott Upponyba, s a már előre kiválasztott sziklát Kovács Bence helyi vállalkozó segítségével hazaszállították.

Ezt követően került sor a méretes kő megmunkálására és végleges elhelyezésére a dr. Hidasi László parkban.

Az elkészült emlékkövet 2020. szeptember 26-án a falunapi ünnepek keretén belül dr. Szilágyi Tibor polgármester úr avatta fel.

A sziklát Benedek Mihály kőfaragó, volt gádorosi lakos vágta meg és látta el felirattal. Az emlékkövön az alábbi sokatmondó Tamási Áron-idézet olvasható:

Upponynak ma is több mint tíz vendégháza van, s ezek egész évben szeretettel várják az ide látogatókat. Aki eljut ide és megtekinti a Csernely patakot, a Lázbérci-víztárolót, az Upponyi-sziklaszorost, Dedevár és „Földvár” romjait, illetve a csodás természeti tájat, ugyanúgy rabjává válhat e vidéknek, mint a Pongó házaspár.

/Az összeállítást készítette: Muhel Gábor/

Az összeállításához felhasznált cikkek, írások és képek forrása:

- *Balogh Béla, Uppony polgármesterének összefoglaló írása Uppony községről.* Elektronikus levél melléklete. (Kelt: 2020. szeptember 29-én.)
- CSETE ILONA: *Díszpolgár lett a gádorosi olimpikon – tornatermet neveztek el a súlyemelőről.* = Beol. hu – A Békés megyei hírportál. = [https://www.beol.hu / kozelet / helyi-kozelet / diszpolgar-lett-a-gadorosi-olimpikon-tornatermet-neveztek-el-a-sulyemelol-2225988](https://www.beol.hu/kozelet/helyi-kozelet/diszpolgar-lett-a-gadorosi-olimpikon-tornatermet-neveztek-el-a-sulyemelol-2225988) [2019. 09. 27.] – Vö. *Gádorosi Híradó*, 2019/10. sz. 1. = [http://www.gadoros.hu / ?wpfb_dl=1116](http://www.gadoros.hu/?wpfb_dl=1116)
- CSETE ILONA: *Ötven éve lett nagyközség Gádoros.* = Beol. hu – A Békés megyei hírportál. = [https://www.beol.hu / kozelet / helyi-kozelet / otven-eve-nagykozseg-gadoros-3071033](https://www.beol.hu/kozelet/helyi-kozelet/otven-eve-nagykozseg-gadoros-3071033) [2020. 09. 26.]
- *Dr. Prozlik László (Gádoros egykori polgármestere) által rendelkezésünkre bocsátott iratok és fényképek másolatai.* (Átadás ideje: 2020. október 16.)
- ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEK. *A történelmi Magyarország műemlékei.* (Földvár – Uppony.) = [https://epitettemlekek.hu / varak / borsod-abauj-zemplen-megye / foldvar-uppony](https://epitettemlekek.hu/varak/borsod-abauj-zemplen-megye/foldvar-uppony)
- GÁDOROS NAGYKÖZSÉG HONLAPJA. (Pongó-emlékszoba.) = [http://www.gadoros.hu / ?page_id=419](http://www.gadoros.hu/?page_id=419)
- HALASI NÓRA: *Lélegzetelállító képeken az ország legszebb szurdok völgye.* = Femina. hu = [https://femina.hu / utazas / lelegzetelallito-kepeken-az-oroszag-legszebb-szurdokvolgye](https://femina.hu/utazas/lelegzetelallito-kepeken-az-oroszag-legszebb-szurdokvolgye) [2011. 05. 11.]
- JUSTH ZSIGMOND MŰVELŐDÉSI HÁZ ÉS KÖNYVTÁR. (Helytörténeti Gyűjtemény). Nagyközségi Könyvtár, Információs és Közösségi Hely. 5932. Gádoros, Iskola utca 19.
- KISS IMRE-OLÁH JÁNOS: *Fejezetek Gádoros történetéből.* Községi Helytörténeti Bizottság. Gádoros. 1984.
- NOVÁKI GYULA-SÁRKÖZY SEBESTYÉN-FELD ISTVÁN: *Borsod-Abaúj-Zemplén megye várai az őskortól a kuruc korig.* (Magyarország várainak topográfiája 1.) Castrum Bene Egyesület- Herman Ottó Múzeum. Budapest-Miskolc. 2007
- PERNYÉS EDIT: *Új díszpolgárt köszöntött Gádoros – Ha szűkített programmal is, de megtartották a Falunapot.* = Oroscafé.hu = [https://oroscafe.hu / 2020 / 09 / 26 / oroshaza-gadoros-falunap-ujratelepites-evfordulo-unnepseg-diszpolgar-szilagyi-tibor-oroshazi-hirek](https://oroscafe.hu/2020/09/26/oroshaza-gadoros-falunap-ujratelepites-evfordulo-unnepseg-diszpolgar-szilagyi-tibor-oroshazi-hirek) [2020. 09. 26]
- SEBESTYÉN LÁSZLÓNÉ: *Egy nagy kő története.* = *Gádorosi Híradó*, 2020/10. sz. 5.
- TÓTH LÁSZLÓ: *Gádoros testvértelepülései – Torja és Uppony.* In. GÁDOROSI FÜZETEK 12. Gádoros történetéhez. (szerk. Bárány Ferenc-Tóth László.) Gádoros Nagyközség Polgármesteri Hivatala. Gádoros. 2012. 73-102.
- *Upponyi testvérkapcsolat.* = Boon.hu – A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei hírportál. = [https://boon.hu / helyi-kozelet / upponyi-testverkapcsolat-2910427](https://boon.hu/helyi-kozelet/upponyi-testverkapcsolat-2910427) [2011. 08. 25.]
- *Várok és erődített helyek a Kárpát-medencében.* (Uppony, Magyarország, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Borsod vármegye – Földvár.) = [https://varak.hu / latnivalo / index / 449-Uppony-Foldvar](https://varak.hu/latnivalo/index/449-Uppony-Foldvar)
- *Várok és erődített helyek a Kárpát-medencében.* (Uppony, Magyarország, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Borsod vármegye – Dedevár.) = [https://varak.hu / latnivalo / index / 448-Uppony-Dedevar](https://varak.hu/latnivalo/index/448-Uppony-Dedevar)
- *Wikipédia.* (Uppony) = [https://hu.wikipedia.org / wiki / Uppony](https://hu.wikipedia.org/wiki/Uppony)